

[Samizdat, exil a cenzura ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje](#) [1]

Autor:

- [KOŠANOVÁ, Martina](#) [2]

Číslo:

- [2019, ročník 28, číslo 4](#) [3]

Rubrika:

- [Kolektivní členové informují](#) [4]

Klíčová slova:

- [Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje](#) [5], [výstavy](#) [6]

Region:

- [04 Plzeňský region](#) [7]

Samizdat, exil a cenzura – byl název [výstavy](#) [8] a [konference](#) [9] připravené [Studijní a vědeckou knihovnou Plzeňského kraje](#) [10] v září a říjnu 2019 jako součást projektu Plzeňského kraje k 30. výročí Sametové revoluce.

Výstava proběhla ve dnech 4. až 25. října 2019. Její součástí byly ukázky samizdatů z rozsáhlé sbírky Miroslava Svobody, kterou v roce 2018 získala do svého vlastnictví naše knihovna. Návštěvníci si mohli prohlédnout samizdaty, které vycházely do roku 1989 na Plzeňsku, ale i exempláře z produkce hlavních exilových nakladatelství, jako bylo Sixty-Eight Publishers manželů Škvoreckých v Torontu, Index v Kolíně nad Rýnem, Národní politika v Mnichově, Konfrontace v Curychu nebo Rozmluvy Alexandra Tomského v Londýně. Exilovou produkci zastupoval fond zapůjčený z Knihovny Jiřiny Fuchsové. V přízemí Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje byla do konce září instalována výstava Samizdat v boji za slobodu, která na dvaceti panelech představila samizdat na Slovensku.

[11]

[12]

[13]

[14]

Z vernisáže výstavy

Doprovodnou akcí výstavy byla konference, která se uskutečnila 25. září. PhDr. Pavel Suk, Ph.D., na ní promluvil o vývoji cenzury a mediální manipulaci v českých zemích od konce 19. století do roku 1989 včetně konkrétních příkladů a postupů cenzurních orgánů. Úvod přednášky se věnoval vzniku Československé republiky, která převzala tiskové zákonodárství z dob Rakouska-Uherska včetně tzv. následné cenzury, jejíž systém byl na konkrétních příkladech představen. Následovalo zavedení předběžné cenzury a vznik prvního cenzurního úřadu v září 1938. Nově zavedená předběžná cenzura pak byla na území Čech a Moravy uplatňována od roku 1938 až do zániku komunistického režimu v Československu v roce 1989. Představeny nebyly jen cenzurní zásahy do textů článků, ale též např. do fotografií, odkud byli odstraňováni „nežádoucí“ lidé. Přednáška představila též krátké období tiskové svobody v jarních a letních měsících roku 1968, které ukončily tanky armád Varšavské smlouvy.

[15]
PhDr. Pavel Suk, Ph.D.

Psaní, rozmnožování a distribuci samizdatu v Plzni v osmdesátých letech 20. století se ve svém příspěvku věnoval Miroslav Svoboda. Trampský samizdat představil Ing. Petr Náhlík. Specifickým druhem samizdatu jsou trampské časopisy, které začaly vznikat na konci šedesátých let 20. století. Největší rozšíření zažily v sedmdesátých a osmdesátých letech a mnohé současné trampské časopisy vycházejí na bázi samizdatu dodnes. Kromě časopisů vydávali trampové v samizdatu také různé publikace, knihy, zpěvníky či kalendáře; ty pan Náhlík přinesl k nahlédnutí. Specifikou byl vývoj podoby časopisu (od strojopisu na průklepovém papíru přes cyklostyl, kopírky až po malooffsetový tisk) a také vývoj obálek, resp. titulních stran (od kreseb přes linoryty a fotodokumenty až po tisk na kopírce či dokonce čtyřbarevný soutisk).

[16]

Miroslav Svoboda

Samizdat a vydavatelskou činnost československých exulantů v zahraničí v letech 1948 až 1989 přiblížila optikou osobního pohledu Jiřina Fuchsová. Konferenci zakončil PhDr. Martin Nekola, Ph.D., promluvou o československém pounorovém exilu a opatřeních proti komunistické propagandě. Exil po únoru 1948 a osudy Čechů a Slováků v zahraničí, kteří usilovali o návrat svobody a demokracie do vlasti, v níž uchvátili moc komunisté, jsou nedílnou součástí našich moderních dějin. Přesto tato problematika stojí na okraji badatelského zájmu a široká veřejnost o ní má pouze kusé informace. Přednášející na základě vlastního několikaletého výzkumu v domácích i zahraničních archivech představil významné exilové organizace, osobnosti, tiskoviny a zasadil náš exil do celoevropského rámce a komplikovaného mezinárodního vývoje na přelomu čtyřicátých až padesátých let 20. století. Bližší pozornost věnoval také komunistickým dezinformačním kampaním a propagandě, namířené proti exilu, a efektivním metodám, které exulanti vyvinuli na obranu proti těmto praktikám.

Konferenci zakončila debata všech zúčastněných.

Autorem fotografií je Milan Říský ze Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje (fotografie jsou součástí archivu této knihovny).

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-4/samizdat-exil-cenzura-ve-studijni-vedecke>

Odkazy

[1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-4/samizdat-exil-cenzura-ve-studijni-vedecke>

[2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/kosanova-martina>

[3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-4>

- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/kolektivni-clenove-informuji>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/studijni-vedecka-knihovna-plzenskeho-kraje>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/vystavy>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/regiony/04-plzensky-region>
- [8] <https://svkpk.cz/detail-akce/samizdat-exil-a-cenzura/>
- [9] <https://svkpk.cz/detail-akce/samizdat-exil-a-cenzura-konference/>
- [10] <https://svkpk.cz/>
- [11] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/694/kosanova2.jpg>
- [12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/694/kosanova3.jpg>
- [13] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/694/kosanova4.jpg>
- [14] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/694/kosanova1.jpg>
- [15] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/694/kosanova5.jpg>
- [16] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/694/kosanova6.jpg>